

TTI Stenius Oskari(LVM)

28.01.2019
JULKINEN

Asia

Ehdotus vuodenajoittaisesta kellonajan siirrosta luopumisesta ja direktiivin 2000/84/EY kumoamisesta (kellonajan siirrosta luopuminen)

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 92/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio on 12. syyskuuta 2018 antanut ehdotuksensa vuodenajoittaisesta kellonajan siirrosta luopumisesta (COM(2018) 639 final). Ehdotetulla uudella direktiivillä kumottaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston 19.1.2001 antama direktiivi 2000/84/EY (niin sanottu *kesäaikadirektiivi*). Ehdotuksen mukaan nykymuotoisesta kesäaikajärjestelystä olisi luovuttu vuonna 2019 siten, että viimeinen pakollinen siirtyminen kesäaikaan olisi tapahtunut sunnuntaina 31. maaliskuuta 2019.

Ehdotusta on käsitelty neuvoston maaliikennetyöryhmässä syksyn 2018 aikana. Liikenneministerit keskustelivat asiasta myös epävirallisessa ympäristö- ja liikenneministerikokouksessa Grazissa 29.–30.10.2018. Tässä yhteydessä useat jäsenvaltiot ilmaisivat kannattavansa nykyjärjestelystä luopumista. Lähes kaikki jäsenvaltiot painottivat kuitenkin tarvetta teettää sisäisiä konsultaatioita, ennen kuin ne voivat tehdä lopullisia päätöksiä asiassa. Jäsenvaltiot myös korostivat tarvetta koordinoida EU-tasolla pysyvän ajan valintaa jäsenvaltioiden kesken muun muassa sisämarkkinoiden toimivuuden varmistamiseksi.

Edellinen puheenjohtajamaa Itävalta laati ehdotuksen käsittelystä tilanneselvityksen, jota käsiteltiin liikenneneuvostossa Brysselissä 3.12.2018. Selvityksessä tuotiin esiin, että jäsenvaltiot tarvitsevat aikaa ehdotuksen kansalliseen käsittelyyn. Komissio kehotti jäsenvaltioita jatkamaan kansallisten selvitysten tekemistä ja keskusteluja naapurimaiden kanssa. Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostui tarve maiden väliselle koordinaatiolle. Osa jäsenvaltioista ilmoitti, että kansalliset selvitykset ovat vielä kesken.

Ehdotuksen käsittelyä jatketaan Romanian puheenjohtajakaudella keväällä 2019. Romanian tavoitteena on saavuttaa ehdotuksesta yleisnäkemyks.

Suomen kanta ehdotukseen on muodostettu U-kirjelmän U 92/2018 vp perusteella. Sen mukaan Suomi kannattaa ripeää etenemistä vuodenajoittaisesta kellonajan siirrosta luopumiseksi, kuitenkin huomioiden muutosten edellyttämä kansallinen käsittelyaika ja vaikutukset liikennejärjestelyjen sujuvuudelle. Suomi pitää myös hyvänä, että ehdotus jättää jäsenvaltioiden itsensä päätettäväksi sen, mitä aikavyöhykettä tai aikavyöhykkeitä

niihin sovelletaan. Tässä U-jatkokirjeessä Suomen kantaa tarkennetaan alla esitetyn mukaisesti.

Suomen kanta

Suomi kannattaa ensisijaisesti mahdollisimman nopeaa etenemistä neuvotteluissa, mutta ymmärtää kuitenkin tarpeet riittävälle siirtymäajalle. Suomi voi siten kannattaa edellisen puheenjohtajan ehdotusta, jonka mukaan vuodenajoittaisesta kellonajan siirrosta luovuttaisiin vuonna 2021 komission ehdottaman 2019 sijaan. Suomi katsoo, että tämän pidemmän siirtymäajan puitteissa voidaan huomioida muutosten edellyttämä kansallinen käsittelyaika ja erityisesti vaikutukset liikennejärjestelyjen sujuvuudelle.

Suomi pitää myös hyödyllisenä, että EU-tasolla jäsenvaltioiden kesken käydään keskustelua ja koordinoidaan aikavyöhykkeisiin liittyviä kysymyksiä, vaikka aikavyöhykkeen valinta kuuluu jatkossakin jäsenvaltioiden kansalliseen toimivaltaan. Yhteistyö jäsenvaltioiden kesken on tärkeää, jotta voidaan varmistaa muun muassa sisämarkkinoiden, elinkeinoelämän ja liikenteen toimivuus. Suomi toivoo, että jäsenvaltioiden välisissä keskusteluissa edettäisiin ripeästi.

EU-tasolla käytävissä keskusteluissa Suomi pitää lähtökohtaisesti talvi- eli normaaliaikaa (UTC+2) parhaimpana vaihtoehtona Suomen pysyväksi ajaksi. Alustavasta aikavyöhykevalinnasta huolimatta Suomi ei kuitenkaan sulje pois jonkin muun aikavyöhykkeen valintaa, mikäli neuvottelujen edetessä kantaa on uudelleenarvioitava. Tällaisella lähestymistavalla Suomi pyrkii osaltaan vaikuttamaan siihen, että Euroopassa vältetään aikavyöhykkeiden sirpaloituminen.

Pääasiallinen sisältö

Alkuperäinen komission ehdotus

Ehdotetulla direktiivillä kumottaisiin nykyinen kesäaikadirektiivi, jossa kaikille jäsenvaltioille asetetaan velvoite siirtyä kesäaikaan maaliskuun viimeisenä sunnuntaina ja takaisin normaali- eli talviaikaan lokakuun viimeisenä sunnuntaina. Ehdotuksen mukaan kahdesti vuodessa tapahtuvasta kellonajan siirrosta luovuttaisiin EU:ssa vuonna 2019. EU-maat voisivat kuitenkin edelleen itse valita, mitä aikavyöhykettä niiden alueeseen tai sen osiin sovelletaan.

Komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot eivät enää 1. huhtikuuta 2019 alkaen tekisi normaaliaikaansa tai -aikoihinsa muutoksia, jotka ovat sidoksissa vuodenaikoihin. Jäsenvaltiot siirtyisivät kesäaikaan nykyisen kesäaikadirektiivin mukaisesti vielä 31. maaliskuuta 2019. Tämän jälkeen jäsenvaltiot voisivat valintansa mukaan tehdä vielä yhden vuodenajoittaisen muutoksen normaaliaikaansa tai -aikoihinsa sunnuntaina 27. lokakuuta 2019. Tämän ajankohdan jälkeen vuodenajoittaiset kellonajan siirrot eivät enää olisi olleet mahdollisia. Jos jäsenvaltio päättäisi muuttaa normaaliaikaansa tai -aikojaan jollakin lainkäyttövaltaansa kuuluvalla alueella, sen olisi annettava asia komissiolle tiedoksi viimeistään kuusi kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa. Tällä pyritään ehkäisemään sellaisia häiriöitä, jotka saattaisivat haitata sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa.

Jäsenvaltioiden olisi annettava ja julkaistava direktiiviehdotuksen noudattamisen edellyttämät lait viimeistään 1. huhtikuuta 2019 sekä toimitettava nämä säännökset kirjallisina komissiolle. Jäsenvaltioiden olisi sovellettava mainittuja säännöksiä 1. huhtikuuta 2019 alkaen.

Alkuperäiseen ehdotukseen esitetyt keskeisimmät muutokset ja neuvottelutilanne

Edellinen puheenjohtajavaltio Itävalta esitteli lokakuussa 2018 kompromissiehdotuksen, jonka mukaan vuodenajoittaisesta kellonajan siirrosta luovuttaisiin vuonna 2021 komission alkuperäisessä esityksessä ehdotetun vuoden 2019 sijasta. Ehdotus sai myönteisen vastaanoton neuvostossa. Tällöin viimeinen pakollinen siirtyminen kesäaikaan tapahtuisi sunnuntaina 28. maaliskuuta 2021. Sen jälkeen EU-maat, jotka haluavat siirtyä pysyvästi talviaikaan, voisivat vielä kerran siirtää kellonaikaa sunnuntaina 31. lokakuuta 2021. Tämän päivämäärän jälkeen vuodenajoittaiset kellonajan siirrot eivät enää olisi mahdollisia.

Toiseksi Itävalta on ehdottanut, että jos jäsenvaltio päättää muuttaa normaaliaikaansa tai -aikojaan jollakin lainkäyttövaltaansa kuuluvalla alueella, sen olisi annettava asia komissiolle tiedoksi viimeistään 18 kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa. Komission alkuperäisessä ehdotuksessa määräaika oli kuusi kuukautta.

Valtaosa jäsenvaltioista ei ole vielä muodostanut kansallisesti kantaa pysyvän ajan valintaan, vaikkakin enemmistö suhtautuu myönteisesti kellonajan siirrosta luopumiseen. Useimmilla mailla kansalliset selvitykset asiasta ovat vielä kesken. Osa taas pitää riskinä sitä, että nykyjärjestelystä luopuminen johtaisi aikavyöhykkeiden sirpaloitumiseen. Muutama jäsenvaltio onkin ilmoittanut, että ne haluavat säilyttää vuodenajoittaisen kellonajan siirron. Useat maat ovat peräänkuuluttaneet komissiolta uusien vaikutusarviointien teettämistä.

Vaikka asia kuuluu kansalliseen toimivaltaan ja lopullinen päätös Suomen pysyvästä ajasta tehtäisiin osana direktiivin kansallista täytäntöönpanoa, Suomen alustavan kannan määrittäminen pysyvästä ajasta on tarpeen keskustelujen käymiseksi muiden jäsenvaltioiden ja erityisesti Suomen naapurimaiden kanssa.

Suomen alustavan kannan määrittämisen tueksi on kuultu laajasti kansalaisia, elinkeinoelämää ja muita sidosryhmiä. Kuulemisessa on tuotu esiin sekä talvi- että kesäajan valintaa tukevia perusteluja. Talviajan valintaa pysyväksi ajaksi puoltaisivat kansanterveydelliset seikat, joihin väestön terveyden tutkijat ovat viitanneet. Pysyvässä talviajassa illat olisivat nykyistä hämärämpiä maaliskuun lopulta lokakuun lopulle, mikä ehkäisisi unirytmien ja unen häiriöitä. Pysyvää talviaikaa voidaan pitää parempana myös arvopaperimarkkinoiden toimivuuden kannalta, sillä mahdollisimman pieni aikaero muun Euroopan kanssa edistäisi liikesuhteiden hoitamista. Pysyvällä kesäajalla puolestaan katsottaisiin olevan myönteinen vaikutus liikenneturvallisuuteen ja ilta-aikaan ajoittuvan liikunnan harrastamiseen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Vuodenajoittaisesta kellonajan siirrosta luopumisesta ja direktiivin 2000/84/EY kumoamisesta annetun ehdotuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artikla.

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät direktiivin yhdessä noudattaen niin sanottua tavallista lainsäätämisyjärjestystä. Direktiivi on pantava täytäntöön kansallisesti. Jäsenvaltio valitsee itse, miten se panee täytäntöön direktiivin määräykset.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan unionin neuvostossa komission ehdotusta on käsitelty maaliikennetyöryhmässä ja Euroopan parlamentissa liikenne- ja matkailuvaliokunnassa (TRAN). Parlamentin raportööri on Marita Ulvskog (S&D).

Kansallinen valmistelu

Suomen tavoitteista ja toimista EU:n kesäaikajärjestelystä luopumiseksi on toimitettu eduskunnalle tammikuussa 2018 E-kirje (E 123/2017 vp).

U-kirjelmä U 92/2018 vp komission direktiiviehdotuksesta:

- EU22-liikennejaoston, EU19-viestintäjaoston, EU33-terveysjaoston ja EU13-elinkeinopolitiikkajaoston kirjallinen menettely sekä EU18-maatalousjaoston kokous 4.10.2018
- EU-ministerivaliokunnan kokous 12.10.2018

Epävirallinen ympäristö- ja liikenneministerikokous 29.30.10.2018, MINVA-paketti:

- EU22-liikennejaoston ja EU19-viestintäjaoston kokous 22.10.2018
- EU-ministerivaliokunta 26.10.2018

Liikenneneuvosto 3.12.2018, MINVA-paketti:

- EU22-liikennejaosto 26.11.2018
- EU-ministerivaliokunta 30.11.2018

U-jatkokirje

- EU22-liikennejaoston, EU19-viestintäjaoston, EU33-terveysjaoston, EU13-elinkeinopolitiikkajaoston ja EU-18-maatalousjaoston kirjallisessa menettelyssä 17.21.1.2019 (laajat kokoonpanot)
- EU-ministerivaliokunta 1.2.2019

Kansalaisten ja sidosryhmien kuuleminen:

Kansalaisten mielipidettä on selvitetty otakantaa.fi-palvelussa 26.9.–12.10.2018 toteutetulla kyselyllä sekä erillisessä internetpaneelissa 22.–27.9.2018. Kyselyiden tulosten mukaan suurin osa vastaajista haluaa, että kellonajan siirrosta luovutaan. Lisäksi vastaajat kannattivat talviaikaa hieman enemmän kuin kesäaikaa.

Otakantaa-kyselyssä annettiin yhteensä melkein 680 000 vastausta. Avoimia vastauksia annettiin lähes 360 000, joista noin 250 000 vastausta oli jätetty koneellisesti. Kantar TNS Oy & Vimma CC Oy laativat avoimista vastauksista analyysin, josta oli poistettu koneellisesti annetut vastaukset. Analyysin mukaan useimmat vastaavat kiinnittivät huomiota valon määrään arjessa. Kesäajan kannattajien perusteluissa iltojen valoisuutta pidettiin tärkeänä harrastusten, hyvinvoinnin sekä lasten ja perheiden kannalta, kun taas talviajan kannattajat toivat esille selvästi enemmän terveyteen liittyviä perusteluja.

Kantar TNS Oy:n toteuttamassa internetpaneelissa vastausten kokonaismäärä oli 1 087. Tutkimukseen osallistuneiden joukko edustaa 15–74 vuotta täyttäneitä suomalaisia.

Komission ehdotus luopua vuodenajoittaisesta kellonajan siirrosta on lisäksi ollut lausuntokierroksella 22.10.2018–7.11.2018. Lausunnon antoivat seuraavat tahot: Business Finland Oy, Finanssiala ry, Finnair Oyj, Helsingin yliopiston Kalenteripalvelut Oy, KT Kuntatyönantajat, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry, Lapin ELY-keskus,

Liikenneturva, Liikennevirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto (Trafi), Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Opetushallitus, Poliisihallitus, Rakennusliitto ry, sosiaali- ja terveysministeriö, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, STTK ry, Suomen Golfliitto ry, Suomen Latu ry, Suomen Potilasliitto Ry, Suomen Purjehdus ja Veneily ry, Suomen Pörssisäätiö sr, Suomen Ratsastajainliitto ry, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) sekä työ- ja elinkeinoministeriö.

Kaikki lausunnonantajat kannattivat kellonajan siirrosta luopumista. Pysyvää aikaa koskeva valinta sen sijaan jakoi lausunnonantajia, sillä kuusi lausunnonantajaa oli talviajan kannalla ja kuusi kesäajan kannalla. Valtaosa ei ottanut kantaa pysyvään aikaan.

Pysyvän talvi- eli normaaliajan valinnan puolesta olivat KT Kuntatyönantajat, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Rakennusliitto ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Pörssisäätiö sr sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Pysyvää talviaikaa kannatettiin ihmisten terveyteen ja unirytmiiin liittyvillä syillä. Talviaikaa kannatettiin myös erityisesti aloilla, joilla työt tyypillisesti alkavat aikaisin aamulla. Pysyvää talviaikaa pidettiin parempana myös arvopaperimarkkinoiden toimivuuden kannalta.

Pysyvää kesäaikaa kannattivat Lapin ELY-keskus, Liikenneturva, Suomen Golfliitto ry, Suomen Latu ry, Suomen Purjehdus ja Veneily ry sekä Suomen Ratsastajainliitto ry. Mainittujen toimijoiden lausunnoissa korostui pysyvän kesäajan valoisten iltojen myönteinen vaikutus liikenneturvallisuuteen ja ilta-aikaan ajoittuvan liikunnan harrastamiseen.

Eduskuntakäsittely

Suomessa tehtiin 10. huhtikuuta 2017 kansalaisaloite ”Kellojen kesäaikaan muuttamisen lopettaminen” (KAA 4 /2017), jossa ehdotettiin, että valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan asetusta tai lakia siitä, että kellonajan siirrosta luovutaan. Liikenne- ja viestintävaliokunta laati 26.10.2017 aiheesta mietinnön LiVM 19/2017 vp – KAA 4/2017 vp. Valiokunta suhtautui myönteisesti kellonajan siirrosta luopumiseen ja korosti, että valtioneuvoston tulee ryhtyä vaikuttamaan EU-tasolla siten, että kellonajan siirtoa koskevasta kesäaikadirektiivin velvoitteesta luovutaan. Ensisijaisena tavoitteena oli, että kellonajan siirrosta luovutaan yhtenäisesti koko Euroopan unionin alueella.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa E-kirjettä (E 123/2017 vp) koskevassa kannanotossaan (pöytäkirja LiVP 5/2018 vp), että se pitää asiaa edelleen tärkeänä ja viittaa asiasta aiemmin antamaansa mietintöön (LiVM 19/2017 vp).

Liikenne- ja viestintävaliokunta on antanut suurelle valiokunnalle marraskuussa 2018 lausunnon (LiVL 35/2018 vp – U 92/2018 vp), joka koskee valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (kellonajan siirrosta luopuminen). Valiokunta lausuu, että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan. Valiokunnan mukaan asian valmistelussa tulee erityisesti huomioida kellonajan siirrosta aiheutuvat mahdolliset terveyshaitat, riittävä siirtymäaika, taloudellisten vaikutusten selvittäminen sekä varmistaa, että kellonajan siirrosta luovutaan koordinoitusti koko Euroopan unionin alueella.

Epävirallinen ympäristö- ja liikenneministerikokous 29.30.10.2018, MINVA-paketti:
Suuri valiokunta 26.10.2018

Liikenneneuvosto 3.12.2018, MINVA-paketti:

Suuri valiokunta 30.11.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Suhde kansalliseen lainsäädäntöön ja Ahvenanmaan asema kuvataan tarkemmin U-kirjelmässä U 92/2018 vp.

Taloudelliset vaikutukset

Vaikutuksia kuvataan tarkemmin U-kirjelmässä 92/2018 vp.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Komission ehdotus COM(2018) 639 final
Tilanneselvitys 14224/1/18 REV 1

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Maria Rautavirta / LVM, maria.rautavirta@lvm.fi, 0295 34 2564
Oskari Stenius / LVM, oskari.stenius@lvm.fi, 0295 34 2056

EUTORI-tunnus

EU/2018/1526

Liitteet

Viite

Asiasanat	kesäaika, liikenne, sisämarkkinat
Hoitaa	LVM, OM, TEM, UM
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, MMM, OKM, PLM, SM, STM, VM, VNK, VTV, YM
